

Ігор Цуркан

"Усе моє життя - це ходіння крізь стіни..."

(Інтерв'ю з Еммою Андієвською)

- Пані Еммо, скажіть, будь ласка, що спричинилося до того, що Ви стали професійною письменницею і художником?

- Перший вірш уклався мені, коли мала десь чотири роки. Малярство - в шість. Попросили мене зробити ілюстрації, й ніхто не припускав, що то малювала шестилітня дитина. Малярство ніколи не заважало моїй поетичній і прозовій творчості, а зовсім навпаки.

Що робить людину письменником чи малярем?! Внутрішній світ. Звісно, без культури втілити цей світ неможливо! Тобто, можливо, але не в повному обсязі. Культура - це насамперед інформація, але її треба черпати з перших джерел, а не з других чи третіх, та ще й препаровану імперським мозкопроливанням.

- Літературознавці зараховують вас до Нью-Йоркської групи поетів. Ваші перші поетичні збірки виходили під логотипом цього поетичного феномена української діаспори. І сьогодні також включаються в антології цієї літературної організації. Однак я знаю, що ви категорично відкидаєте свою причетність до будь-яких угруповань. Чому так? Ви намагаєтесь зберегти свою творчу суверенність?

- Я не раз повторювала, що вся Нью-Йоркська група - це дуже симпатичні люди, мої гарні знайомі. Але означення групою я вважаю довільним. Бо чому, скажімо, я належу до групи, а Олег Зуєвський, чудовий поет, - ні? Чи навпаки. Тим паче, ніяких групових засад я не дотримувалася: ніякої програми не виконувала, на спільні мистецькі критерії так само не орієнтувалася. Я просто [Емма Андієвська](#). Звичайно, я розумію, що простіше щось окреслювати одним словом, одним явищем, але ж це спрощує. Отже, я завжди сама по собі.

- Як би Ви визначили своє письменницьке, загалом мистецьке кредо?

- Моє мистецьке кредо? Встигнути якнайбільше втілити із задуманого: дописати "Лабіринт", "Спогади", ще дещо. Планів дуже багато, аби тільки Бог дав часу. Кожен, хто щось творить, відчуває, що він прийшов у цей світ - незбагненим чином - і осмислює його.

- Загальновідомо, що Емма Андіївська - модерна поетка і малярка. Скажіть, чому саме такий мистецький стиль, напрям, метод Ви обрали для своєї творчості? Це протест проти світу, обставин, чи просто відгук на потреби часу?

- Чому людина щось обирає (йдеться про стиль, властиво, людина його не обирає, він сам приходить - відповідно до внутрішнього вибору, уподобання)! Чи це протест, - я б так навіть не формулювала. Так само, як тепер усі вважають це модернізмом, але дуже багато чого було відкрито ще за бароко, скажімо, в поезіях Гонгори-і-Арготе, Маріні чи в олександрійських поетів, так званих герметичних, щоправда трохи інакше. Звичайно, коли вступає в чин масовість, то всі явища трошки інакше виглядають, аж поки за деякий час, відстоявшись, стає зрозумілим, що справжнє - завжди справжнє.

Я не дуже протестувала: те, що я робила, викликало і викликає протест. Якщо ви швидкі й щось уже побачили, а інший менш швидкий і ще не побачив, - то оце і є та різниця.

Мета мого життя - якомога повніше відтворити ту дійсність, яка навколо мене. Її всі бачать, тільки чомусь не помічають...

- Звісна річ, у кожного митця є свої найулюбленіші теми, найулюбленіші твори, ті чи інші мистецькі явища, що вирізняють власне індивідуальне обличчя художника. Які це твори, як на Вашу думку, у власному доробку?

- Найпопулярніші мої твори? Ті, звісно, що ще не написані, бо я біжу вперед, не оглядаючись. І не маю часу спати. Я ніколи не думаю, коли пишу про читача. Мені йдеться про те, щоб відтворити те, що я бачу, як скажімо, оте складне явище якомога чіткіше втиснути в слова. Для цього інколи потрібні алогізми, але вони мусять приходити не з розуму, а з нутра, тоді вони стають наче в якійсь додатковій іншій площині й малесеньким ліхтариком освітлюють те, що ви зробили. Найкращою для мене є оця змога реалізувати туманну матерію, розливу навколо, яка ще не втілилася в думку.

- Сьогодні Емма Андіївська надає перевагу сонету, який потребує поетичної самодисципліни. Ви вирішили йти в поезії шляхом найбільшого опору?

- Те, що дуже важко іншим, для мене найлегше. Я завжди, все життя їду там, де найбільший опір. Усе моє життя - це ходіння крізь стіни.

Сонет вимагає впорядкованої рими. У ньому не все дозволено. І якщо я забираю щось, що мимоволі сковує, і там насаджую вітер волі, то матерія раптом забирає свої бар'єри, і виходить те, що здавалось, не можна втілити в слова. Мені здається, що кожен творчий процес завершується цим. І в цьому найбільша спонука, найбільша радість.

- Для сучасного читача ваша поезія залишається загадкою. Може тому одні нею захоплюються, інші відверто кажуть, що не розуміють. То як читати, сприймати поезію Емми Андієвської?

- Мій єдиний критик - це мій дзвіночок усередині мене. У мене слухові моменти дуже сильні, але вони тільки складники. Для мене взагалі слух, рима, дисонанс, - все, що складає якусь часточку поезії, - це лише незначні допоміжні знаки, а справжнє - між ними. Отже, в мене дуже велику роль відіграє й око. Чому ж хтось із читачів мене розуміє? Тому що виходить з якихось певних зафіксованих критеріїв, і тому інші критерії, які не вкладаються у цю рамку, звичайно, незрозумілі. Але якщо людина стане трохи осторонь і неупередженим оком гляне на це, і хай воно на неї вплине - то дуже швидко зрозуміє, про що йдеться. Непорозуміння походить, зазвичай, від нашого упередження. І мені здається, хто завдасть собі труда трохи заглибитися, зовсім легко може те подолати.

- Поряд із поетом Андієвською існує ще й Андієвська - прозаїк. Чи існує для вас різниця між поезією та прозою?

- Для мене поняття прози діаметрально протилежне поезії. Бо в поезії я дуже багато опускаю. У прозі в мене граматично правильно виписане до кінця речення - без жодних відхилень. Так я хотіла показати, що без відхилень можна передати найскладніші стани-площини. Це, звісно, теоретична сторона. А конкретно також там багато й фантастики, яка виходить із зовсім конкретного, бо фантастика, яка віддаляється дуже далеко, вона без тіла й нічого не означає. Вона мусить бути з кров'ю і тілом, тоді людина вірить у ту фантастику. Це дуже близько мені особисто, і я намагаюся це так і втілити. Я сподіваюсь, що мене будуть читати.

- Що б Ви могли сказати про етапні, епохальні твори сучасних українських поетів? Яким Ви бачите теперішній літературний процес в Україні?

- Я, наприклад, абсолютно переконана, що українці, попри те, в якій ситуації вони перебувають, ще створять надзвичайні речі, - дещо вже справді створено, тільки для того, аби

воно прозвучало, потрібна міцна держава. Для того, щоб існували "епохальні твори сучасних українських поетів", треба, щоб українська мова не була на статусі Попелюшки, чи то пак - Кагляночки. З цього все починається. Без власної мови - нема держави. Але я абсолютно переконана, що українці мають колосальну творчу потенцію. Думаю, все, що з'являтиметься варте уваги в українській літературі, зацікавить і Захід. Вірю, що в Україні з'являться шедеври.

- Україна ось уже 14 років вільна, незалежна держава. У ній є свої позитиви і негативи. Яким Вам бачиться майбутнє України та її народу, бо, як на мене, поет - не тільки той, що моделює у своїх творах сьогодення, а й бачить майбутнє, прийдешне.

- Як у тому анекдоті: різник є, а м'яса нема.

Я вибрала українську мову. Писати українською. Я свою Україну ношу, як слимак свою хатку, в ній живу.

Багато хто з українців побіг в інші культури, - бідна, бідна Україна. Доля кожної імперської провінції. І для того, щоб Україна була, треба й усе робити, щоб вона була. Кожному. Все починається тільки від себе самого.

Не знаю, чи я Вам задовільно відповіла. Жах спостерігати дедалі більшу русифікацію - на "нашій, не своїй землі". Але все залежить від самих українців. Виключно від них самих. Волі ніхто не приносить на таці - іншому. Особливо, як цей "інший" - такий ласий шматочок, як Україна.

Українцям треба більше агресивності, відстоювати себе. А то всі звикли, що об українців можна ноги витирати. І вправлялися, кому лише заманеться, особливо ті, кому випав ласий шматочок з рота.

Серце болить за Україну, ця русифікація просто убиває, люди звикли до російщини, а це смерть для України.

Що мене українізувало? Зневага до всього українського. Отож, я поклала собі, що буду українкою, навіть якщо існуватиму одна-єдина на всю планету. Воювати проти всього світу? Будь ласка. Що на це інші скажуть? Нехай собі кажуть, що їм заманеться,- я знаю, що хочу.

- Так це ходити крізь стіни?

- Я й ходжу все життя крізь стіни. Я вірю в силу духу, який обертає граніт на розквітлий сад. Я хочу, щоб Україна була реальна, сильна, позбулася всіх проблем, які її мордують. Бо тоді самореалізація гарантована. Інакше - сили знову будуть розпорашені. А я можу існувати і в

пустелі. Україна для мене - усе, це прекрасна країна, і я вбачаю своє завдання в тому, щоб відкрити світові, яка вона дивовижна і який талановитий народ - українці.

Так, я українка! Тільки українка! Навіть тоді, коли я буду єдиною українкою на землі.